

Teljesítmények és támogatások

Az Előadó-művészeti szervezetek támogatásáról és sajátos foglalkoztatási szabályairól szóló 2008. évi XCIX. törvény (Eamtv.) rendelkezései alapján a Zeneművészeti Bizottság (ZeBi) ebben az évben is javaslatot tett a beérkezett adatok alapján a nyilvántartásba vett zenekarok és énekkarok 2014. évi támogatására. A javasolt összegek már széles körben ismertek, véglegessé a jövő évi költségvetés elfogadása után válnak. Az elkészített interjúk során nyilvánvalóvá vált, hogy a támogatások értékelésénél kétfajta látásmód ütközik egymással. A támogatást adók és elosztók – értelemszerűen – az Eamtv. alapján adható 2013. évi támogatást hasonlítják a 2014. évi összegekhez. Ugyanakkor egyes zenekarvezetők a 2013. évi összes költségvetési támogatást (az Eamtv. alapján a ZeBi által meghatározott támogatás + a 2013. év vége felé folyósított, kormányhatározat alapján juttatott kiegészítő támogatás) vetik össze a 2014-re megítélttel. Csupán nézőpont kérdése, hogy néhány esetben a növekedést így csökkenésnek lehessen láttatni. A ZeBi azonban csak a saját hatáskörében, az Eamtv. alapján elosztható összegeket tudja egymáshoz hasonlítani, amely minden zenekar számára egyértelmű támogatás-növekedést mutat. Tárnyilagosan szemlélve az előadó-művészeti szervezetekre jutó összegeket, minden érintett véleménye megegyezik abban, hogy a 2013-as kiegészítő támogatások beépülése az Eamtv. alapján 2014-ben szétosztható összegbe jelentősen hozzájárul a zenekarok gondjainak megoldásához – feltételezve, hogy az egyéb körülmények is (pl.: fenntartói támogatások) szerencsésen alakulnak.

Lapunk visszatérően foglalkozik a megítélt összegek közlésén felül a közpénzek elosztási módszereinek hatásával és mindazon összefüggésekkel, ami a számok mögött található. Így az egyes zenekarok kritériumonkénti eltérő teljesítményét jellemző mutatószámokat összevetve egymással, valamint a támogatási összegekkel, talán sikerül objektíven olyan aránytalanságokra is rávilágítanunk, amelyek tanulságul szolgálhatnak egy még jobb, még körültekintőbb rendszer kialakításához, hiszen a 2008-ban megalkotott törvény első módosításának hatályba lépése óta is csupán a második ciklus zajlik, és egyre inkább úgy tűnik, hogy lenne mit „finomhangolni”.

(a szerk.)

„A kultúra támogatása rendkívül fontos”

Halász János a megemelt költségvetésekről, TAO-ról, Filharmóniáról és a szakmai párbeszédéről

Jelentős összeggel, 630 millió forinttal nő az önkormányzati zenekarok és énekkarok költségvetése 2014-ben, s emellett az NFZ, a BFZ és az Operaház is nagyobb támogatásra számíthat. Halász János kultúráért felelős államtitkár örül annak, hogy sikerült elérniük, hogy a többlétszámú támogatás összege beépüljön az együttesek költségvetésébe. A TAO kapcsán úgy véli, lehet, hogy később szükséges némileg változtatni a konstrukción, a kormányzat azonban nem kívánja megszüntetni

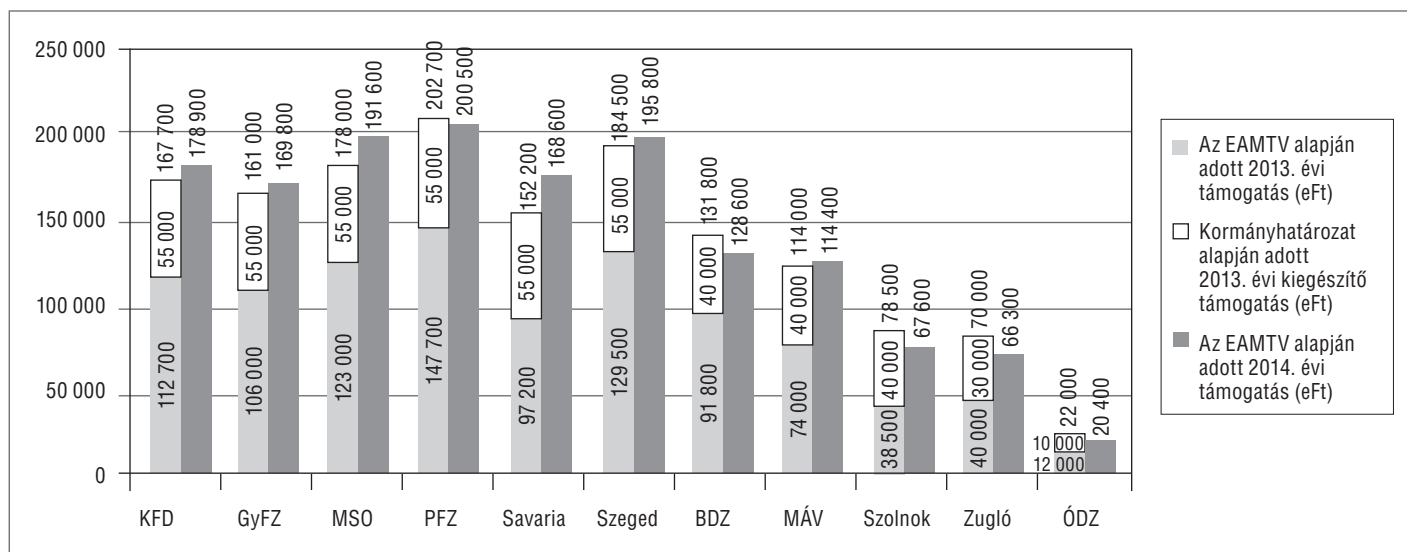
ezt a lehetőséget. Véleménye szerint bár a Filharmóniában sok együttes konkurenciát lát, a nagy tapasztalatú, professzionális szervezet sokat tesz a közönségnevelésért, valamint azért, hogy izgalmasabb, sokszínűbb legyen a hazai zeneélet.

I A zene világnapján kiadott sajtóanyagban az szerepel: Az önkormányzati fenntartású zenekarok, énekkarok költségvetése a jelenlegi 1,17 milliárdról több mint 1,8 milliárd forintra nőhet. Nő vagy nőhet?

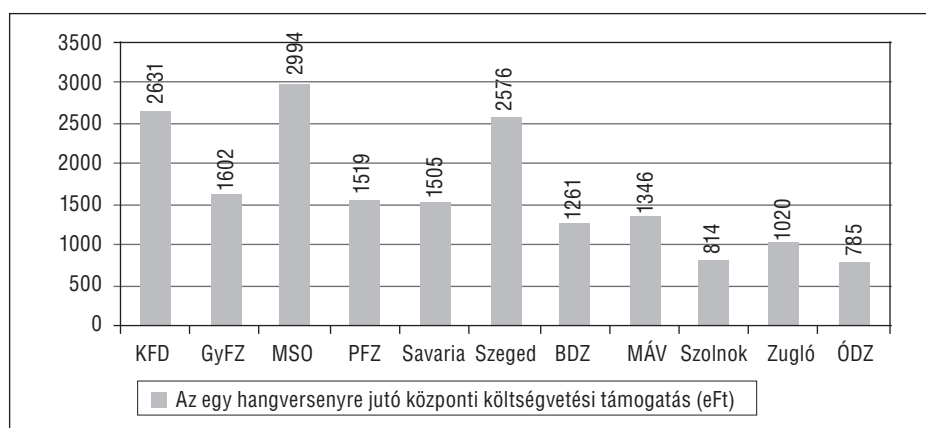
– Az Országgyűlés most tárgyalja a költségvetési törvény tervezetét. Ebből kiolvasható, hogy a nemzeti és kiemelt minősítésű zenekarok, énekkarok költségvetése 630 millió Ft-tal több lesz 2014-ben, mint az idén. Végleges összeget természetesen csak a törvény elfogadása után lehet mondani, ezért használtunk feltételes módot október elején.

I Az utóbbi években plusztámogatásokat osztottak szét az együttesek között. Minek, kinek köszönhető, hogy ez az összeg jövőre beépül a keretbe?

1. ábra

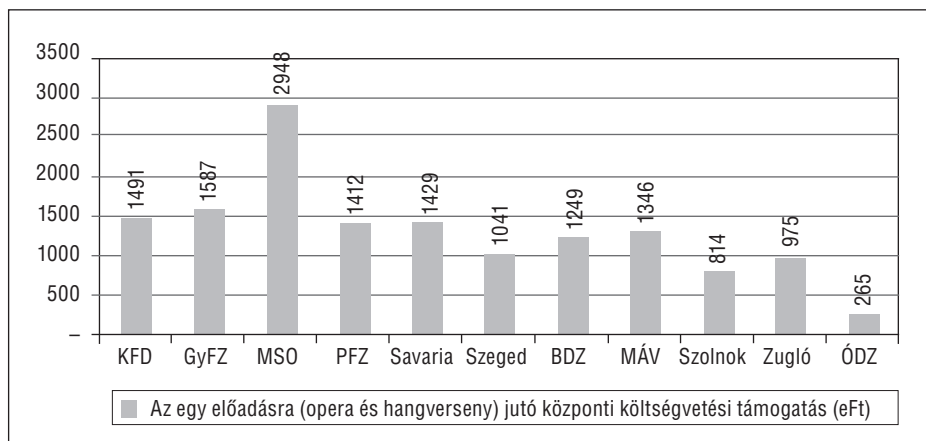

2. ábra

A Zuglói Filharmónia esetében a diagramok adataiban nem szerepel a „Nemzeti Ifjúsági Zenekar” címmel együtt járó támogatás, amely 2012-ben 25 mFt volt.

3. ábra

– Mint azt a miniszterelnök úr is többször hangsúlyozta, a kultúra támogatását rendkívül fontosnak tartja a kormány. Most érkezett el az idő – a megőrökölt költségvetési problémák rendbetétele után –, hogy ezt valóra is váltsuk.

■ *Mit vár ezért a többlettámogatásért az állam?*

– A módosított előadó-művészeti törvény meghatározta a nemzeti és a kiemelt minősítésű zenekarok, énekkarok feladatait. Ezek többlet-feladatként jelentkeztek az érintett együtteseknél, amelyek ellátására azonban nem volt elegendő forrás, ezért nyújtott a kormány már ebben az évben a rendkívüli kormányzati tartalékból 1,9 milliárd forintnyi támogatást a különböző ze-

nekarok, énekkarok és a Művészetek Palotája számára. Kiegészítő támogatást kaptak a Nemzeti Filharmonikusok, a Budapesti Fesztiválzenekar, a Magyar Rádió művészegyüttese is, az önkormányzatok által fenntartott, támogatott együttesek számára 630 millió Ft állt rendelkezésre. Ez az összeg épül be a 2014-es költségvetésbe.

■ *Zenei területen várhatóak egyéb változások, struktúraátalakítás a következő esztendőben?*

– Egyelőre meg kell nézni, hogy a rendelkezésre álló, megnövekedett keret segítségével hogyan tudják ellátni feladataikat az érintett együttesek, utána tudjuk eldönteni, szükséges-e esetleges korrekció.

■ *A zenei szervezetek a fenntartói támogatásokon felül végeredményben 3 forrásra támaszkodhatnak: az előadó-művészeti törvény által biztosított, normatív jellegű támogatásokra, az NKA projekt-támogatásaira, valamint a TAO-ra. Ez utóbbival kapcsolatban számos ellentmondó vélemény is ismert. Ön szerint fenntartható, illetve fenntartandó-e ez a három lehetőség az előadó-művészeti szervezetek számára?*

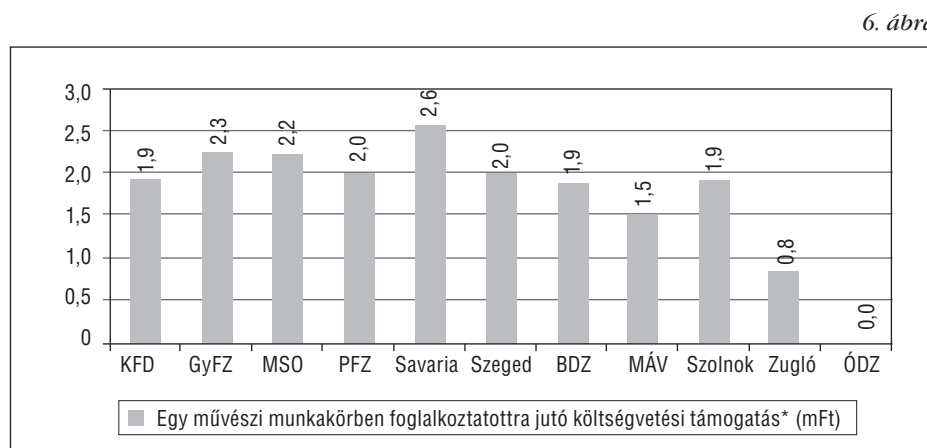
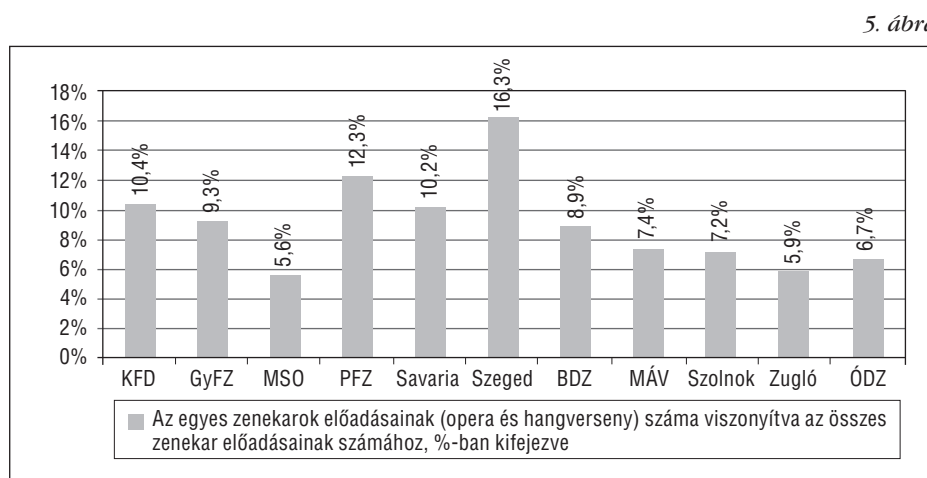
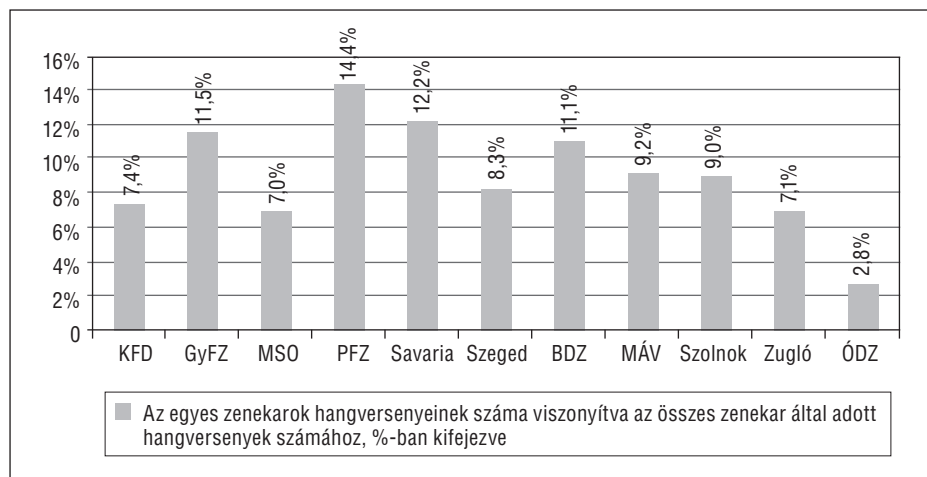
– Az Európai Bizottság határozata alapján e támogatási program (mely szerint a nyilván tartásba vett előadó-művészeti szervezetek – köztük természetesen a regisztrált zene-művészeti szervezetek is – támogatói társasági adókedvezményt vehetnek igénybe) időbeli hatálya 2015. december 31. A program sikeresnek mondható, hiszen jelentős átengedett állami bevételhez jutnak így a szervezetek. Elképzelhető, hogy majd a program meghosszabbítására folytatott tárgyalások során bizonyos részleteiben

változik majd a konstrukció (ahogy a közel-múltban is a gyakorlati tapasztalatok alapján végeztünk némi „finomhangolást”), ugyanakkor a kormányzatnak nem áll szándékában e lehetőséget megszüntetni.

■ *Több vidéki szimfonikus zenekar kötelezően nem kevés színházi szolgáltatást (évente 30-80 alkalom, és esetenként 16-45 fő) teljesít. Miközben mindez jelentősen befolyásolja a zenekarok munkamennyiségét és munkabeosztását, viszont az ebből fakadó haszon csak a színházakat illeti. A teátrumok ingyen kapják a muzsikásokat, az élőzenés produkciókért magas szorzószámmal jutnak többlettámogatáshoz, a fizető nézőszámból is ők profitálnak, sőt a TAO is nekik jár. Mind ezt joggal sérelmezik az érintett szimfonikus zenekarok. Lát-e erre vonatkozóan bármilyen megoldást?*

– Az előadó-művészeti törvény értelmében nemzeti előadó-művészeti szervezetnek vagy kiemelt előadó-művészeti szervezetnek minősített zenekar, énekkar esetén a 15. § (2) bekezdése szerinti jogosultat külön a zenekarra és külön az énekkarra a zenekar, énekkar létszáma, a hangversenyek száma, opera-előadásokon történő közreműködések száma, az ifjúsági hangversenyek száma, a bemutatott kortárs magyar zeneművek száma, a fizető nézők száma és a kereskedelmi forgalomba hozott hangfelvételek, képfelvételek száma alapján e szempontokra figyelemmel megállapított központi költségvetési támogatás illeti meg. A szimfonikus zenekarok közül többen láttnak el szolgáltatást operaprodukciókban. A Zeneművészeti Bizottság a támogatási javaslatlatterében nagy hangsúlyt fektet arra, hogy ezt a tényezőt is figyelembe vegye a kritériumok között, így közvetetten e szolgáltatások után is jár az állami támogatás. Ugyanakkor nem szabad elfelejteni, hogy az érintett zenekarok alaptevékenységüket tekintve elsősorban szimfonikus zenekarok.

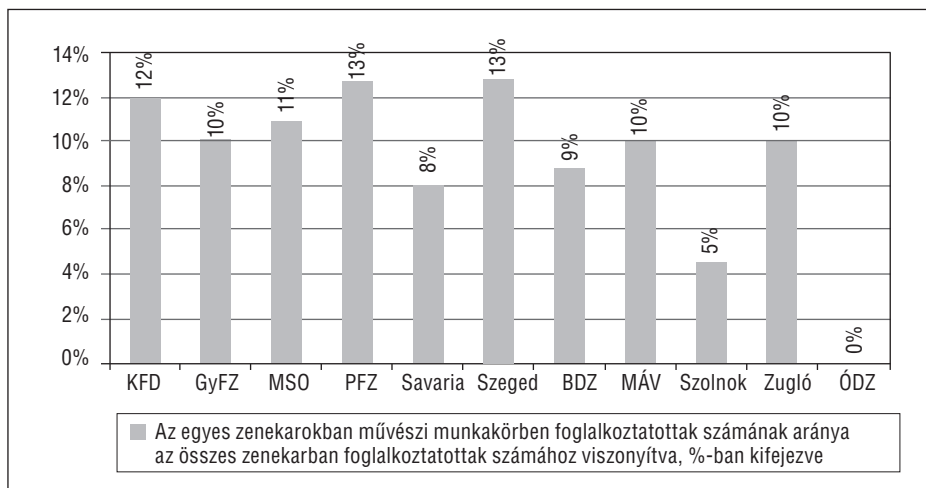
■ *A magyar szimfonikus zenekarok az elmúlt évek során komoly fejlődésen mentek keresztül, nem csupán szakmai tekintetben, hiszen a nyugati együttesekhez hasonlóan, komoly menedzsmenteket alakítottak ki. A New York-i Filharmonikusok létszámának egyharmada foglalkozik szervezési munkákkal, de a magyar zenekaroknál is egyre jelentősebb ez a szám, hiszen csak így tudnak megfelelni az irányukban megnyilvánuló elvárásoknak. (Például az Előadó-művészeti törvény által meghatározott, kötelező*

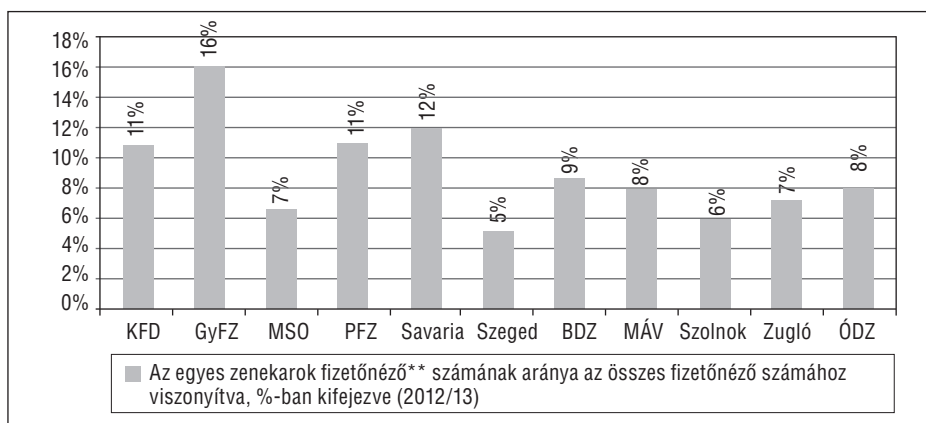
szolgáltatások). Egyes zenekarok egész régiókat tudnak már ellátni saját szervezésű hangversenyekkel. Ugyanakkor itt maradt az előző rendszerből egy olyan szervezet – jelenlegi nevén Filharmónia Magyarország Nonprofit Kft. –, amely hangversenyeit nem egy esetben „rászervezi” a helyi szimfonikus zenekar programjaira (műsor-átfedéssel és közeli időpontban), továbbá saját szervezésű koncertjein meg kívánja batározni a kar-

mester, a szólista személyét, valamint a műsort is. Ez nem egy esetben összeegyeztethetetlen az adott szimfonikus zenekar szakmai érdekeivel és műsorpolitikájával, esetleg lehetőségeivel... Miután ezek az együttesek rendkívül erős bevételi kényszerben működnek, tovább súlyosbítja a helyzetet, hogy ezeket a felkéréseket a szolgáltatásuk terhére kívánja a Filharmónia megvalósítani, vagy legalábbis névleges honoráriumért. Egyet-

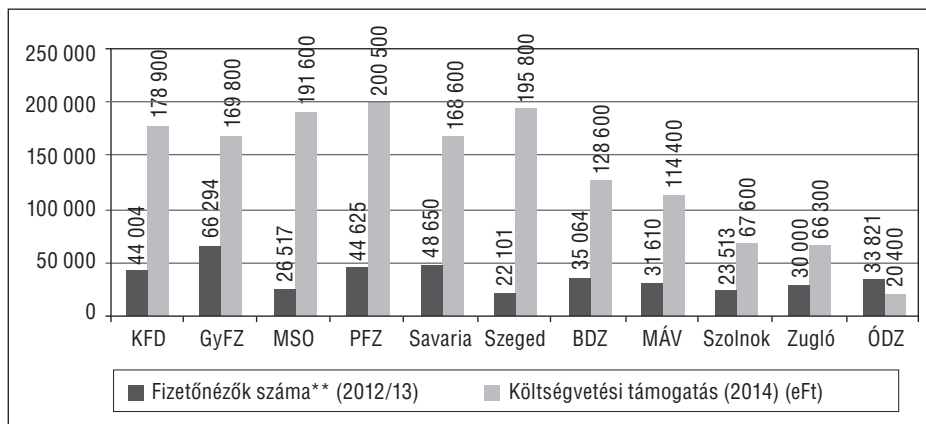
7. ábra

8. ábra

9. ábra

ért-e azzal, hogy „profil-tisztább” arculatot kellene a Filharmóniának kialakítani, elsősorban az ifjúságnevelésre és a nagy vidéki szimfonikus zenekarok által nem lefedett területekre koncentrálni?

– A feltett kérdés kifejezetten a zenekarok szemszögéből láttatja a Filharmónia helyzetét. Azonban a Filharmónia feladata ennél lényegesen több, és már régóta ennek szellemében cselekszik. Feladata nem elsősorban a zenekarok koncertjeinek szervezése,

hanem olyan, több műfajú hangversenyek megrendezése, amelyek tartalmukban megfelelően egészítik ki az általános iskolai ének-zenei nevelés feladatait. Számos hazai kistelepülésen egyedül a Filharmónia rendez koncerteket, nélküle ezek a területek ellátatlanok maradnának.

Sajnos előfordul, hogy a zenekarok konkurrensten látnak a Filharmóniában, amely vendég együtteseket is visz egy adott településre, a helyi zenekarral való összehasonlí-

tási állapot teremtve ezzel. A zenekarok egy része szeretné teljes egészében a saját kezébe venni a szűkebb-tágabb régió zenei életét, és történnek próbálkozások a Filharmónia kiszorítására, ami szükségszerűen provinciális és beszűkült kínálatot eredményez.

Egyébként nem minden hivatásos szimfonikus zenekar vezetője osztja azt a véleményt, hogy nincs szükség a Filharmóniára, mint koncertrendezőre, sőt, többen ragaszkodnak hozzájuk. Lássuk be: pazarlás lenne minden egyes zenekarnak saját, nagy létszámú menedzsmentet létrehozni koncertjeik szervezésére, miközben az állam fenntart egy nagy tapasztalatú, professzionális koncertszervező intézményt.

! A pedagógus életpályamodell nyilván régi problémát kíván orvosolni. Ugyanakkor a szimfonikus zenekarok legnagyobb része előre nem látható gondokkal kénytelen szembe nézni. Nevezetesen, nem kisszámú zenepedagógus dolgozott eddig az együttesekben, azonban ők most a magasabb alapfizetés miatt otthagyják zenekarukat, vagy legalábbis félállásba mennek. Ismerve a zenekarok anyagi lehetőségeit, az erre a pályára is jellemző, magas elvándorlási arányt és az ezekből fakadó utánpótlási nehézségeket, több zenekar is megoldhatatlannak tűnő probléma elé került... A budapesti helyzetet tovább súlyosbítja, hogy a jelentős büdzsével rendelkező Operaház – az új Erkel színházi játszóhely igényével – úgyszintén elcsábítja a szerényebb lehetőségekkel bíró zenekarok legjobbait, ezzel évtizedes műhelymunkájuk eredményét veszélyeztetve. Kívánja-e a kulturális kormányzat ezt a gondot – amely sokkal összetettebb annál, mintsem hogy a több éve folyamatosan zsugorodó költségvetési támogatások idén végre emelkedtek – valamilyen módon megoldani? Ez a terület is megkívánna egy saját szabályozási rendszert, ha úgy tetszik, életpályamodell. Ön hogyan vélekedik erről?

– Ez valóban megoldandó kérdés, de már így is vannak zenekarok, ahol kiválóan működik a minőségi bérpótlék rendszere. Érdemes lenne konzultálniuk az együtteseknek erről a kérdéssel, és egységes álláspontot kialakítaniuk. Emellett ne becsljük le ezt a pluszként jelentkező 630 millió forintot, hiszen nem feltétlenül kell turnéokra, fesztiválokra költeni, lehet ebből jutalmazni a legjobban játszó zenészeket is. A megnövelt összeggel arra szeretnénk ösztönözni az együtteseket, hogy minél több

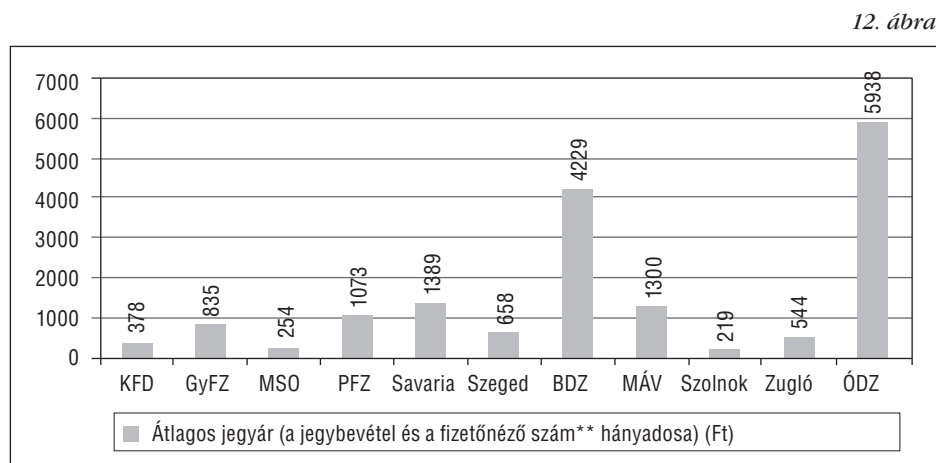
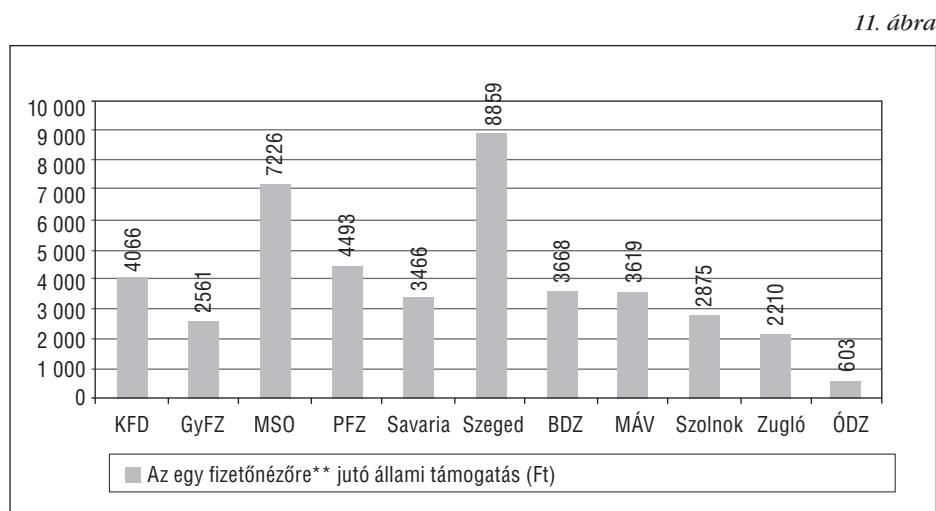
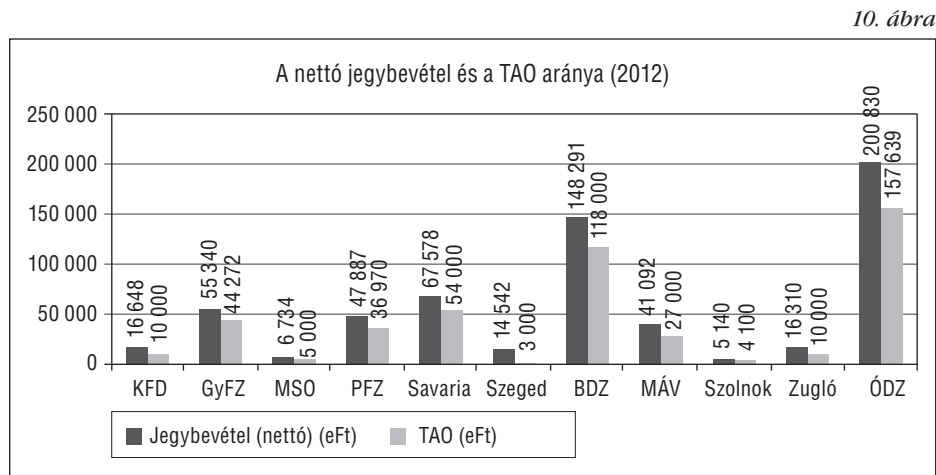
helyen alakítsák ki a minőségi bérpótlék rendszerét.

■ *Hogyan vélekedik arról, hogy az Erkel Színház ismét megnyitotta kapuit? Van és lesz pénz a teátrum folyamatos működtetésére?*

– Örülök, hogy az Erkel megnyitása miatt 129 új zenészt kell felvennie az Operaháznak. Visszatérve az előző kérdésre, lehet, hogy a magasabb fizetésekkel az Erkelbe csábítják más együttesek kiváló muzikusait, de így az adott zenekarnál akadnak majd üres álláshelyek. Inkább ilyen gondokkal kelljen foglalkoznunk, mint azzal, hogy nincsenek művészstátuszok! Természetesen az Erkel működése átrendezi a zenei életet, de úgy vélem, összességében pozitív a hatása. A színház költségvetése most teljesen más alapokra épül, mint korábban. Arról nem is beszélve, hogy az előző kormány bezárta a teátrumot, mi pedig ismét megnyitottuk. 1,7 milliárdot költöttünk arra, hogy ismét alkalmassá váljon előadások rendezésére. Az előző kormány úgy tekintett a kulturális intézményeire, hogy azok viszik a pénzt, mi pedig úgy tekintünk rájuk, hogy ez a szolgáltatásrendszer, amellyel eljuttathatjuk az emberekhez a kultúrát. Ez nagy különbség! Az Operaháznak ebben az évben 1,1 milliárdot biztosítottunk a költségvetésén felül, hogy felépítse az Erkelben azt a hátteret, amelyre szükség van. Bővül a dalszínház zenekara, megvan az Erkel kiszolgáló személyzete, s a többletforrásból nemcsak a szokásos opera- és balettjátást lehet elindítani, hanem nagy projekteket is. Ilyen például az Operakaland, amelynek keretében vidéki gyerekek két-háromszáz forintos jeggyel jöhetnek az Erkelbe, ráadásul a MÁV kedvezményes utazást biztosít számukra. Diákok tízezrei jártak már így a dalszínházban. Elmentem én is megnézni a Háryt, és elmondhatom, teljesen tele volt a színház, zajos sikert aratott a produkció. Ehhez valóban szükség van az állami támogatásra, azonban fontos küldetés, hiszen így jut el az opera a fiatalokhoz. Ilyen sorozatokra is szükség van ahhoz, hogy az Erkel igazi népoperává váljon. A költségvetési törvény szerint ez az 1,1 milliárd hozzáadódik az Opera büdzséjéhez, nem egyszeri támogatás.

■ *Kinevezését követően megkezdte a szakmával való párbeszédet. Mindennek milyen tanulságai voltak eddig?*

– Főként az, hogy érdemes folytatni a párbeszédet. Folyamatosan konzultálunk, hivatalos vagy nem hivatalos formában, hiszen

* Az adatszolgáltatásokból nem követhető az egy munkavállalóra jutó éves hangverseny és szolgáltatás szám, amely az Eamtv-ben foglaltak szerint feltétele a teljes munkaidőben való foglalkoztatásnak. A létszám megállapításához a tárgyévvel megelőző évben az előadó-művészeti szervezetnél teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállaló vehető figyelembe! (Évadonként legalább 40 hangverseny, legfeljebb 286 szolgálat)

** Az adatszolgáltatásban nem jelenik meg az opera-előadások nézőszáma, mivel azt a színházak számolják el.

gyakran járok koncertekre is, és elbeszélgetek a kollégákkal. Nagyon jó a tapasztalatom, emberi és szakmai értelemben egyaránt. Amíg ez a párbeszéd fennáll, sokkal könnyebben, biztonságosabban tudunk döntéseket hozni. Szerencsére a zenei élet-

ben nincsenek meg azok a rosszízű, pártpolitikai hatások, amelyek a kultúra más területein erőteljesen érezhetőek. Ha vitatkozunk is, akkor is mindig minden a szakmáról szól. Hasznos eszmecserék ezek, és lesz belőlük a jövőben is bőven. R. Zs.